

گفته‌های وزیر اقتصاد و رئیس سازمان برنامه و بودجه درباره قیمت دلار ووضعیت اقتصادی کشور حاشیه‌ساز شد

دست تنگ دولت

توکلی تأکید کرده است که دلالان با هدف القای بار روانی به مردم و بازار به این صفوف دامن می‌زنند و به دنبال این هستند که با طولانی‌شدن صف این تصور را بین مردم ایجاد کنند که عرضه ارز کاهش یافته و باعث نگرانی مردم شوند. بررسی‌های میدانی «شرق» هم از بازار ارز حاکی از آن است که گزارش صف‌های طولانی برای دلار اغراق‌آمیز بوده و بسیاری از صراف‌ها فکرکره خود را تا نیمه پایین‌کنشده و تابلوهای قیمت را خاموش کرده‌اند.

فعالان بازار ارز می‌گویند که بیشترین تقاضا برای دلار صراف‌ی ملی بوده است که هم‌اکنون با فاصله درخورتوجه قیمت نسبت به دلار بازار آزاد عرضه می‌شود. براساس این درحال‌حاضر که بهای دلار در بازار آزاد حدود ۳۶ هزار تومان است، قیمت دلار در صراف‌ی ملی حدود ۲۹هزارو صد تومان است و فاصله قیمت حدود هفت هزارتومانی برای بسیاری انگیزه خرید ایجاد کرده است.

دولت اعلام کرده که هر فرد با کارت ملی خود می‌تواند سالانه دو هزار دلار ارز از صراف‌ی ملی بخرد و البته این بساط موجب شده که برخی دلالان کارت ملی افراد را در ازای پرداخت یک میلیون تومان اجاره کنند تا بتوانند دلار ارزان‌تر صراف‌ی ملی را خریداری کنند.

دلارخرید؛ یارانه می‌پرد؟!

با این حال به‌تازگی تسنیم گزارش جالش‌برانگیزی نوشته که در فضای مجازی حاشیه‌ساز شد. براساس گزارش این رسانه معاونت پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه پیامکی را ارسال کرده که افراد کارت ملی خود را در اختیار دلالان ارز قرار ندهند.

این رسانه می‌نویسد که پیامک قوه قضائیه این شایئه را ایجاد می‌کند که ممکن است یارانه افرادی که دو هزار دلار را می‌خرند، دچار تغییراتی مثل تغییر دهک یا حذف یارانه شود و سپس می‌نویسد با پیگیری‌هایی که از سازمان هدفمندی یارانه‌ها داشته، این پاسخ را دریافت کرده است که «درساره پیامک معاونت پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه، با توجه به اینکه خرید دلار بخشی از عملکرد اقتصادی خانوار است، اطلاعات این افراد برای ثبت در پایگاه اطلاعات اقتصادی خانوار به سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها و برای ثبت در پایگاه رفاه ایرانیان به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ارسال می‌شود. به عبارت دیگر، اطلاعات خرید دلار از این نظر که یک فعالیت اقتصادی محسوب می‌شود، به‌عنوان یکی از معیارهای دهک‌بندی در نظر گرفته خواهد شد؛ بنابراین ممکن است افرادی که کارت ملی خود را در اختیار دیگران قرار می‌دهند، به واسطه این فعالیت در دهک بالاتری قرار بگیرند.»

گزارش تسنیم از سوی برخی کاربران این‌گونه برداشت شده است که دولت از نظردخاير ارز دچار جالش است و البته مبناي تقويت اين گمانه‌زني‌ها آتلان‌کردن معاملات صراف‌ي‌ها در روزهای گذشته بوده است که باعث‌کنشدن گردش ارز در بازار و سير پاسخ‌گويي به تقاضاهای ارزی می‌شود.

شرق: تنگای دولت برای تأمین هزینه‌های کشور، جدی به نظر می‌رسد. درست در زمانی که کابینه رئیسی باید دومین سند بودجه خود را تنظیم کند و به مجلس بفرستد، قیمت ارز صعود تندی را تجربه کرده و رکورد تاریخی قیمت را شکسته است. احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد، این موضوع را به موج خروج ارز و «هراس» فعالان اقتصادی نسبت داده؛ اما برخی دیگر آن را به‌ کاهش درآمدهای ارزی کشور نسبت می‌دهند.

از آن سو مسعود میرکاظمی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، در سخن علنی مجلس از کسری ۲۰۰ هزار میلیاردتومانی بودجه از محل تبصره ۱۴ خبر می‌دهد و می‌گوید که دولت مجوز برداشت از صندوق توسعه ملی را دریافت کرده است. این مجموعه اخبار از سوی بسیاری از فعالان اقتصادی و کارشناسان به دست تنگ دولت تعبیر شد و اینکه کابینه سیزدهم برای تأمین مخارج کشور موانع بیشتری پیش‌رو دارد.

وزیر اقتصاد: خروج سرمایه علت گرانی دلاراست!

صعود تند قیمت دلار نمایندگان مجلس را وارد میدان کرد. احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد که در نشست نمایندگان کمیسیون برنامه و بودجه و متولیان سازمان امور مالیاتی حاضر شده بود، افزایش قیمت دلار را به موج خروج سرمایه از کشور ربط داد و گفت که «اقتصاد ایران کاملا پایدار بوده و در مسیر مهار تورم حرکت می‌کند و ما باید تلاش‌مان را صرف پاک‌کردن هراسی کنیم که بیهوده در ذهن فعالان اقتصادی پیدا شده است؛ ضمن اینکه بانک مرکزی هم وعده داده تا حداکثر چند روز آینده، شرایط ارز را به قبل برگرداند.»

او در ادامه توضیح داد «برخی التهابات کشور و نیز فضای رسانه‌ای که با ایجاد جو روانی، صاحبان سرمایه را ترغیب به تبدیل پول‌های خود به دلار می‌کنند، در افزایش قیمت ارز تأثیرگذار هستند که کلا ممکن است چند هزار نفر بیشتر تحت تأثیر این فضا قرار نگیرند؛ اما به خاطر کم‌عمقی بازارها، ورود و خروج روزانه چند صد میلیارد تومان نیز می‌تواند آنها را تحت تأثیر قرار دهد.»

و در ادامه تأکید کرد: «به نظر من مسئله مهم این است که بتوانیم بر این ناآرامی‌ها و نااطمینانی‌های ذهنی نسبت به آینده اقتصاد غلبه کنیم؛ چراکه اتفاقات اخیر منجر به نوعی نااطمینانی و موج تبدیل‌داری‌ها به ارز و خروج از کشور شد.»

صف دلار نداشتیم!

این ادعاهای وزیر اقتصاد در شرایطی مطرح می‌شود که بهای دلار در بازار ایران رکورد تاریخی خود را شکسته و تا کانال ۳۶ هزار تومان پیشروی کرده است. دراین‌میان برخی رسانه‌ها از صف‌های طولانی خرید ارز مقابل صراف‌ی‌ها خبر دادند؛ اما این‌ا صف‌های ارز مقابل صراف‌ی‌ها را تکذیب کرد و به نقل از مسعود توکلی، سخنگوی بازار متشکل ارزی نوشت که در روزهای اخیر و از حدود ۱۵۰ صراف‌ی فعال در تهران فقط تا ۱۰ تا ۱۵ صراف‌ی صف تقاضای ارز داشتند.

نمی‌توانیم بودجه از آسمان بیاوریم!

مسعود میرکاظمی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، در مجلس و خطاب به قالیباف گفت که «خواهش می‌کنیم در مجلس منابع درآمدهای غیرواقعی بودجه را افزایش ندهید؛ زیرا تحقق نمی‌یابد، عملکرد سال گذشته تبصره ۱۴ حدود ۳۴۰ همت بوده است. در سال ۱۴۰۱ هیچ افزایش قیمتی در حامل‌های انرژی و حجم تولید نداشته‌ایم، چطور شما این درآمد را از ۳۳۰ به ۶۴۰ همت افزایش دادید؟ ما روی تحقق ۶۶ درصد این منابع حساب کرده‌ایم؛ بنابراین ۲۰۰ همت در این تبصره عدم تحقق داریم. نمی‌توانیم از آسمان بیاوریم.»

در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۷ آبان، مجلس و در جریان بررسی عملکرد دولت در تحقق منابع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۱، میرکاظمی به تلاش دولت برای جبران این کسری برای تخصیص اعتبارات اشتغال اشاره کرد و توضیح داد: «رئیس‌جمهور در نامه‌ای از مقام معظم رهبری مجوز خواست که ۲۰ درصد سهم صندوق به تملک و اشتغال اختصاص یابد و در بانک‌ها سپرده‌گذاری شده و چند برابر به اشتغال تخصیص یابد که ایشان نیز با برداشت ۱۰ درصد موافقت کردند.» گفته‌های میرکاظمی در مجلس هم با واکنش در فضای مجازی مواجه شد و عده‌ای آن را به تشدید کسری بودجه دولت و کاهش درآمدهای ارزی نسبت دادند و نوشتند که احتمالاً این اخبار می‌تواند مقدمه افزایش قیمت حامل‌های انرژی در سال آینده باشد.

هرچند که احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد، در نشست خود با نمایندگان کمیسیون برنامه و بودجه تأکید کرده است که بودجه سال آینده را با نگاه کاهش بیشتر سهم نفت و افزایش سهم مالیات می‌بیند؛ اما افزایش مالیات در اقتصاد گرفتار رکود و تورم دورقمی جالش‌بزرگ دیگری است که پیش‌روی دولت سیزدهم قرار گرفته و کابینه ابراهیم رئیسی را برای اداره اقتصاد کشور با موانع بیشتری مواجه کرده است.

جوابیه وزارت نفت

با توجه به تنازری انباشته‌گاز از سال‌های گذشته و نیاز کشور به گاز بیشتر در زمستان جهت تأمین مصارف داخلی و عمل به تعهدات صادراتی و همچنین جایگزینی آن سوخت مایع مصرفی در نیروگاه‌ها، ضمن جلوگیری از آلودگی محیط زیست، امکان صادرات سه‌لتر فرآورده‌های مصرفی جایگزین گاز نیز فراهم می‌شود. برخلاف ادعای نویسنده، سوآپ گاز روسیه با استقبال کارشناسان غیرسیاسی و متخصصان صنعت نفت مواجه شده است و دراین‌باره مطالب متعددی از سوی آنها در رسانه‌ها منتشر شده است؛ چراکه کارشناسان به خوبی می‌دانند که عبور انواع حامل‌های انرژی از خاک ایران به صورت هم‌زمان هم به تبدیل ایران به هاب انرژی منطقه کمک می‌کند و هم از اعتبار کردیدورها و مسیرهای جایگزین ایران کم می‌کند. بسیار جالب است که از یک سو در رسانه‌های سیاسی عبور انرژی همسایگان از ایران تقبیح می‌شود و از سوی دیگر وقتی یک حامل انرژی (یا کالا) از مسیرهای اطراف ایران عبور می‌کند، ایران متهم به کمک‌کاری و جاماندن از کردیدورهای عبور کالا و انرژی می‌شود.

۵- واقعیت این است که ایران به دلیل عدم انجام سرمایه‌گذاری کافی در سال‌های گذشته، گاز مازاد زیادی برای صادرات در اختیار ندارد و برخلاف ادعای نویسنده، می‌تواند با استفاده از گاز دیگر کشورها بازارهای صادراتی خود را نیز حفظ و تقویت کند. درواقع ایران و روسیه به دنبال همکاری سودمند دوجانبه برای استفاده از سرمایه‌گذاری طرف روسی و استفاده از موقعیت جغرافیایی و ژئوپولیتیک ایران برای ایجاد طرح‌های سرمایه‌گذاری در پتروشیمی و آلان‌جی و بازکردن مسیرهای صادراتی قدیمی که به دلایل مختلف از قبل قفل شده‌اند، هستند. آنچه ایران از همکاری گازی با روسیه دنبال می‌کند، تجارت این حامل انرژی است که شامل خرید و فروش و سوآپ و دیگر انواع مبادلات می‌شود و هم‌زمان توسعه بازارهای جنوب با همکاری سه‌جانبه ایران و روسیه و سایر کشورها به تناسب دنبال می‌شود.

۶- یکی از بندهای بسیار عجیب این گزارش به سوابق همکاری ایران و روسیه پرداخته و مثال‌های اشتباه متعددی دراین‌باره مطرح کرده است. به عنوان مثال گفته شده طرف روس قرارداد خرید نیبسته و پولی به ایران نیابوده است؛ درحالی‌که اولاً تنها کشوری که بعد از تحریم‌های اخیر سرمایه‌گذاری در ایران را متوقف نکرده و کشور را ترک نکرد، شرکت‌های روس بودند و اگرچه متأثر از تحریم‌ها اجزای پروژه‌ها با کندی مواجه شد اما میزان قرارداده‌ا و سرمایه‌گذاری‌ها افزایش نیز پیدا کرد. چنان‌که قراردادهای سرمایه‌گذاری روسیه در توسعه میادین نفتی ایران از ۱.۷ میلیارد دلار به بیش از چهار میلیارد رسیده است و توسعه بعضی میادین پیشرفت نزدیک به ۴۰درصدی داشته است. بدیهی است که بدون سرمایه‌گذاری چنین پیشرفتی قابل دستیابی نخواهد بود. در بعضی میادین نفتی دیگر نیز قرارداد دیرتر نافذ شده و با پیشرفت کمتری در حال اجراست یا در مرحله تبادل اطلاعات و تهیه طرح جامع توسعه میدان قرار دارد تا پس از آن به قرارداد منجر شود. درباره نیروگاه بوشهر نیز طرف روسیه متعهد به تأمین مالی نبوده و تعهد تأمین مالی بر عهده طرف ایرانی‌ست. درباره نیروگاه سیریک نیز با سرعت‌گرفتن انجام تعهدات مالی در پیش‌پرداخت‌های داخلی، روند اجرای پروژه و تخصیص بخش‌های بعدی فاینانس سرست خواهد گرفت. خط‌آهن گرمسار-اینچه‌برون نیز منتظر توافق دوجانبه درباره پروتکل اجرا و تأمین مالی است و روسیه درخواست ایران برای اصلاح پروتکل و الحاقیه را در نشست اخیر کمیسیون اقتصادی دو کشور پذیرفت و به همین دلیل ترتیبات اجرایی باید از ابتدا آغاز شود. درباره واکنس کرونا نیز این نکته قابل توجه است که روسیه نخستین کشوری بود که به ایران واکنسن ارسال کرد ولی همچنان به بدعهدی متهم است. چنان‌که پرداخت بخشی از بهای واکنس‌های خریداری‌شده از این کشور با تأخیر مواجه است.

۷- اتفاقات و تحولات اخیر، جهان را در آستانه صورت‌بندی جدیدی از قدرت قرار داده است و ایران هم فرصت‌های طلایی و کوتاهی برای سهم‌بردن از این صورت‌بندی جدید در اختیار دارد. شیفنگی بیش از حد با تفرغ و ندیدن واقعیت‌های روی زمین نباید باعث شوند گروه‌ها و احزاب سیاسی به «تورر رسانه‌ای فرصت‌های ایران» روی بیاورند. نتیجه این ترور رسانه‌ای قطعاً چیزی جز از دست‌دادن فرصت‌های باارزش کشور نخواهد بود.

نظر به انتشار گزارشی با عنوان «چالش نفت روسی» مورخ ۱۴/۱۸/۱۴۰۱در روزنامه «شرق»، توضیحاتی جهت اطلاع و تدویر افکار مخاطبان آن جریده ارسال می‌گردد. لذا خواهش‌مند است مقرر فرمایید وفق ماده ۲۳ قانون مطبوعات، توضیحات ارسالی در همان صفحه و با همان فونت در روزنامه «شرق» انتشار یابد.

ترور رسانه‌ای فرصت‌های ایران

۱- شاید این حجم از اطلاعات غلط، کمراه‌کننده و جهت‌دار که بخش مهمی از آنها را صرفاً با جست‌وجو در میان اخبار رسانه‌های معتبر داخلی و خارجی بتوان صحت‌سنجی کرد در کمتر گزارش رسانه‌ای قابل مشاهده باشد. بازار نفت خام مانند یک استخر با ورودی‌ها و خروجی‌های مشخص است و برای حفظ تعادل این بازار، وقتی ورودی نفت به بخشی از بازار کاسته می‌شود، بخش‌های دیگری آن را جبران می‌کنند. مثلاً اگر ورودی نفت به بازار اروپا از منبع مشخصی کاسته شود، اروپا نفت مورد نیاز خود را از منابع دیگری تأمین خواهد کرد و با توجه به نبود مازاد ظرفیت قابل توجه در بازار، تأمین‌کننده‌های دیگری که به اروپا نفت بیشتری می‌دهند مجبور خواهند بود که عرضه به بازارهای دیگر مثلاً شرق دور را کمتر کنند. در این شرایط، حتی اگر آمار و اطلاعات رسانه‌های خارجی تخصصی در حوزه نفت را هم نادیده بگیریم، صحبت‌کردن از اینکه روسیه جای نفت ایران را در بازارهای به‌خصوصی گرفته است بسیار بی‌معنی و غیرکارشناسی است. کم‌اینکه کشورهای مختلفی در این بازارها وجود دارند که به جای روسیه، نفت بیشتری به بازارهای اروپایی می‌دهند و طبعاً مجبورند از سهم بازار خود در کشورهای دیگر بکاهند. طبعاً جمهوری اسلامی ایران به دلیل تحریم‌های ظالمانه امکان ارائه گزارش‌ها و اطلاعات دقیق درباره بازارهای نفت خام را در چند سال گذشته نداشته است. بعد از شروع جنگ روسیه و اوکراین شایعه جایگزینی نفت روسیه با ایران در بازارهای مشخصی با قوت توسط بعضی رسانه‌ها به‌خصوص رسانه‌های یک جریان خاص سیاسی منتشر شد اما گزارش‌های رسانه‌های مشهور خارجی و مؤسسات مطالعات انرژی بین‌المللی هم این ادعا را به‌کرات رد کرد. چنان‌که به‌عنوان مثال مؤسسه انرژی آکسفورد این شایعه را مبتنی بر آمار زد کرد و خبرگزاری رویترز در گزارش مفصلی نوشت نفت ایران و روسیه در بازار چین جایگزین نفت افریقا و برزیل شده است. مؤسسه کیلر، پایگاه خبری تانکر ترکز و بسیاری دیگر از رسانه‌ها و مؤسسات خارجی هم دراین‌باره گزارش‌های متعددی منتشر کردند که این ادعا را رد می‌کرد. فارغ از صحت و سقم گزارش رسانه‌ها و مؤسسات بین‌المللی، افزایش صادرات نفت ایران در ماه‌های گذشته نیز این ادعا را رد می‌کند.

۲- سوآپ نفت خام روسیه و حوزه آسیای میانه، یکی از طرح‌های قدیمی صنعت نفت بوده که از اوایل دهه ۸۰ آغاز و در طی سال‌های گذشته با فرار و فرودهایی صورت گرفته است. واضح است این طرح ضمن تقویت دیپلماسی انرژی کشور، از طریق اخذ کارمزد سوآپ، جایگزینی نفت تحویلی به‌عنوان خوراک پالایشگاه‌های شمالی کشور و صرفه‌جویی ناشی از کاهش مسافت انتقال و همچنین کیفیت نسبی بهتر نفت تحویلی نسبت به خوراک قبلی پالایشگاه‌ها، سبب تأمین منافع اقتصادی برای کشور خواهد بود. ۳- میزان عرضه و تقاضای جهانی نفت خام با توجه به سیاست‌های کشورهای صادرکننده و واردکننده، میزان رشد اقتصادی و سایر عوامل متغیر فصلی، یک نسبت مشخص داشته و الزاماً با کنارگذاشتن یک عرضه‌کننده از یک بازار خاص، این نسبت دچار تغییر فاحش نخواهد شد و صرفاً جغرافیای بازار ممکن است تغییر کند. جمهوری اسلامی ایران به مدد سال‌ها تجربه و تخصص و در اختیار داشتن پتانسیل کم‌نظیر لیجستیک، ضمن حضور در بازارهای سنتی و تأمین نیاز مشتریان قدیمی خود، امکان حضور در هر جغرافیایی از بازار جهانی نفت را دارد. کم‌اینکه در چند ماه اخیر افزایش حجم فروش نفت و مبيعات در کنار افزایش قیمت، دست دولت را در مدیریت شرایط اقتصادی کشور بازتر کرده است. چنان‌که دولت برای اولین بار در سال‌های اخیر برای اداره خود در ماه‌های نخست سال از بانک مرکزی نتخواه نگرفته است.

۴- در خصوص سوآپ و واردات گاز روسیه نیز باید گفت این پروژه از جمله طرح‌هایی است که برای کشور منافع سیاسی و اقتصادی زیادی به همراه دارد؛ زیرا